

Kedves Egybegyűltek, Barátaim!

Ritka pillanat, amikor egy nagy művész visszanez munkásságára, és leltárt készít. A kiállítás kurátora a katalógusban közölt tanulmányában említi Keserü Ilona '83-as bemutatkozását itt, a Műcsarnokban, amikor szakmailag is, a közönség szempontjából is jelentősen nagyobb kör előtt nyílt számára tér, mint korábban. Akkor hosszan sorolta rokonait, barátait, mestereit, ismerőseit, így összegezve a gesztust: „Kortársak, akikkel egy időben élek. A kiállítást nekik ajánlom...” Keserü Ilona az az alkotó, akinek művészetében különös hangsúlyt kap, hogy minden egyes ember, akivel „egy időben élt”, hatással van művészi útjára, fejlődésére. Ez a számvetés pillanatában is áll, csak kissé más értelmet kap.

Hadd tegyek itt egy kis személyes kitérőt. A hetvenes évek közepén, életem mély magánéleti és szakmai krízise idején szoros kapcsolat fűzött Ilonához, nagy szükségem volt az ő bölcsességére, tapasztalatára. Esténként néha órákig ott ültem nála, meg is írtam ezt. Amikor végre visszataláltam magamhoz, úgy éreztem, a mesterem lett. Később, amikor ezt elmondtam neki, azt felelte: ő is válságban volt akkor, ő is sokat merített belőlem. Két ember, akik egy időben éltek, egymást alakították.

Utólag sok mindenre fény derül. Hogy milyen fény, kinek, minek a fénye, azt hagyjuk, nem vagyok festő, ebbe nem megyek bele. Ám hogy én, a szavak embere miért keresek a nonverbalitás mestereinél támaszt, erősítést, azt nem ártana *utólag* megnézni. A Keserü Ilona-féle *utókép* erre stimulál. A Kossuth-díj utáni első interjúját idézem: „Délelőtt beszélgettem egy doktoranduszjelölttel itt a műteremben, és éppen bizonyos módon vetődött egy fénypászma a nyitott ajtóból a falra, hosszan néztem. Behunytam a szemem. Gyönyörű látvány jelent meg a lecsukott szemhéjam mögött: a fényjelenség utóképe. Még ma meg akarom festeni. Hihetetlenül boldogító inspiráció. Egyenesen a természetből jön. A fényből. Az ember testének működéséből. Abból, hogy nyitva tartom a szemem, becsukom a szemem, káprázatot látok. Régen ezt nem tekintettem volna festészeti témának.”

Itt persze kissé szabadon kezelem az időt. A Kossuth-díj már az ezredforduló, jóval későbbi, mint az, hogy ott ülök nála. Nem találok azonban kézenfekvőbb példát arra, hogy ő a maga festői gondjairól beszél, és én azt az írásra értem. Így lett a mesterem, ahogy ő Martyn Ferenc mellett Ottlikot tekinti első mesterének. A szakmai ismeretnek van olyan rétege, amely nem kötődik műfajhoz. Ő korábban nem tekintette festői témának a fényjelenség utóképét, engem ő vezetett rá, hogy az élmény utóképét írjam meg. Mert azok a hosszú beszélgetések egy idő után az írásról szóltak. Azt mondja egy helyen, hogy „a festő tevékenységének nagy részét nem lehet szavakban megfogalmazni, azért festek, nem írok”, magyarul íróilag nem tartja magát kompetensnek, én mégis tanításként fogadtam be, amit mondott.

Mint aki tudja, hogy a létezés és az alkotás egy. Innen indult, és ide érkezett meg. Így lett a mostani alkalom fő gondolata az *hommage*. A fiatal művész, amikor egy-egy alkotása fölé odairja az *hommage*-t, olyan elődöket nevez meg, akiknek műve vonzerőt jelent. A pálya végén ez megfordul: mintegy köszönetet mond a pályatársaknak, hogy

hatással voltak rá. Csak Vidovszky Lászlót említem, akivel közös *Hang – szín – tér* installációja itt újra látható. Így kerülnek az *hommage*-képek közé a kortársak portréi, mintegy élő példajaként annak, mit ért azon, hogy „állandóan visszajárok a múltamba”. Úgy kezdte, hogy arcokat, arcéleket rajzolt, végeérhetetlenül. Később minden festői aktusával a színek, a terek, a vonalak arcáról vall. Azt mondja, nézd ezt az arcot, mi mindent elárul magáról. Járd be e „szövevényes”, önreflexív életmű útjait.

A kiállítást ezzel megnyitom.

Pályi András